

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Evropský klimatický pakt**(průzkumné stanovisko)**

(2020/C 364/10)

Zpravodaj: **Dimitris DIMITRIADIS**Spoluzpravodaj: **Peter SCHMIDT**

Konzultace	Evropská komise, 11. 3. 2020
Právní základ	článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	29. 6. 2020
Přijato na plenárním zasedání	16. 7. 2020
Plenární zasedání č.	553
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	206/4/2

1. Závěry a doporučení

1.1 Procházíme klimatickou krizí. V době celosvětové zdravotní krize a hrozící hospodářské krize, které jsou způsobeny pandemií COVID-19, je třeba znovu potvrdit odhodlání EU přispět k přechodu na udržitelnou, odolnou a klimaticky neutrální ekonomiku blahobytu účinně využívající zdroje. Potřebujeme nyní zásadní proměnu kultury, infrastruktury, chování, občanské účasti a životních podmínek, jež bude mít dopad na občany, ale také je v mnoha ohledech posílí.

1.2 Změna klimatu ohrožuje nás všechny, ale stejně jako pandemie má i ona nejhorší důsledky pro nejzranitelnější a nejvíce marginalizované lidi. Je nesmírně důležité, aby nikdo nebyl opomenut.

1.3 EHSV zdůrazňuje, že aktivní účast všech složek společnosti – podniků, zaměstnanců, výzkumných pracovníků, spotřebitelů, komunit a občanů a jejich organizací – má zásadní význam pro mobilizaci přechodu na klimatickou neutralitu.

1.4 EHSV tedy podporuje požadavek, aby se Evropská unie zavázala k dosažení uhlíkové neutrality do roku 2050 a v souladu s tím upravila svůj cíl týkající se snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030. Ve zprávě Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) z roku 2019 o nedostatečném úsilí při snižování emisí („Emissions Gap Report 2019“) se uvádí, že má-li se globální oteplování omezit na 1,5 °C, je nutné, aby se celosvětové emise snižovaly o 7,6 % ročně, a to už od letošního roku. V přepočtu to znamená, že by se do roku 2030 musely emise snížit o 68 %.

1.5 Přechod na participativní model je vyžadován na všech úrovních stupních a při provádění klimatického paktu má Komise významnou příležitost a povinnost vytvořit inovativní přístup, který bude odrážet, podporovat a podněcovat činnost, ke které již dochází v občanské společnosti, v rámci komunit, měst a regionů.

1.6 Participativní modely, které jsou příliš úzce zaměřené nebo jsou koncipovány způsobem, který omezuje rozsah zkoumaných změn, nebo mohou být opomíjeny institucí, která je zavedla, budou mít za následek pouze znepokojení a rozčarování zapojených subjektů.

1.7 Evropa musí vyvolat systémovou změnu, co se týče opatření v oblasti klimatu, prostřednictvím inovací (technologických a sociálních) tím, že propojí nabídku inovací se subjekty na straně poptávky, těmi, jichž se problém dotýká, a subjekty s velkými ambicemi z hlediska provádění změn. Digitální transformace by se měla řídit cíli udržitelného rozvoje, aby se zamezilo rizikům, včetně těch, jež se týkají práv pracovníků⁽¹⁾. Provádění evropského pilíře sociálních práv spolu se Zelenou dohodou pro Evropu skýtá příležitost uskutečnit spravedlivou transformaci zaměřenou na cíl zajistit všem kvalitní pracovní místa.

1.8 Mezi obecné problémy, které nejčastěji uvádějí subjekty občanské společnosti, jež se zapojují do opatření v oblasti klimatu, patří nedostatečný přístup k financím, nedostatek odborných znalostí, nedostatek personálu a nedostatečné uznání, jakož i absence konzistentní rétoriky ze strany EU a vlád jednotlivých států.

1.9 Dosažení unijních a mezinárodních klimatických cílů bude vyžadovat rozsáhlé finanční zdroje. Prostředky vyčleněné na Zelenou dohodu pro Evropu (z veřejných i soukromých zdrojů) a prostředky fondu na podporu oživení ve výši 750 miliard EUR, včetně prostředků přidělených na proces evropského semestru, by měly být zaměřeny na udržitelné oživení, mj. i na opatření v oblasti klimatu.

1.10 Podmínčnost financování v souvislosti s udržitelnými postupy ve všech odvětvích by měla být normou pro přípravu plánů oživení po skončení pandemie COVID-19, jež budou zaměřeny na Agendu OSN pro udržitelný rozvoj 2030 a Pařížskou dohodu. Oživení po krizi COVID-19 by neměla být „návratem zpět k normálu“, tedy tam, kde jsme byli předtím, ale spíše „odrazem vpřed“ za něčím novým a lepším.

1.11 Je nutné budovat kapacity všech zainteresovaných stran a poskytovat jim technickou podporu, aby bylo možné přejít k odolnější a udržitelnější budoucnosti. Vytvoření fóra pro financování opatření v oblasti klimatu na úrovni EU by umožnilo podpořit přístup k finančním prostředkům a odstranit překážky.

1.12 EHSV navrhuje platformu zainteresovaných stran evropského klimatického paktu založenou na zásadách inkluзивnosti, transparentnosti a skutečné účasti a odpovědné úlohy subjektů působících v oblasti klimatu na všech úrovních.

1.13 Klimatický pakt by měl občanům umožnit změnu systémů prostřednictvím průzkumu, pokusů a ukázek. Zcela zásadní význam budou mít víceúrovňové perspektivy, vytváření vizí, vyprávění příběhů a zpětné stanovení postupů. Je třeba posílit a usnadnit širokou škálu iniciativ v oblasti klimatu.

2. Úvod

2.1 Řešení problémů souvisejících s klimatem a životním prostředím se stává stále naléhavějším úkolem a vyžaduje zásadní přehodnocení současných neudržitelných sociálně-ekonomických přístupů. Celosvětová pandemie COVID-19 ukázala, že pouhá úprava našeho životního stylu a systémů nebude stačit. Již v období před vypuknutím pandemie probíhaly zásadní změny ve výrobních metodách, jež měly dopad na podniky, pracovníky a organizaci práce a které by se mohly v důsledku pandemie ještě zrychlit. Evropská komise přijala Zelenou dohodu pro Evropu jako novou strategii pro sociálně-ekonomické a finanční modely EU, které jsou udržitelné, čistší, bezpečnější a zdravější.

2.2 Po skončení krize způsobené onemocněním COVID-19 je třeba, aby se závazky v oblasti klimatu a udržitelnosti staly ústředními body politiky oživení a rekonstrukce a příslušných rozpočtů, tak aby EU nepokračovala ve vysoké produkci uhlíku. Pokrizová opatření musí být navržena tak, aby vytvářela odolnost systému, chránila a zachovávala biologickou rozmanitost, upřednostňovala veřejné zdraví a zároveň nikoho neopomíjela a připravovala půdu pro ekonomiku blahobytu. V této souvislosti by se od Zelené dohody pro Evropu nemělo upustit ani by neměla být odkládána, nýbrž je třeba ji posílit.

2.3 Úspěch této dohody bude do značné míry záviset na schopnosti EU spolupracovat se svými občany. S ohledem na to připravuje Komise evropský klimatický pakt, který má spojovat různé subjekty, včetně regionů, místních orgánů, místních komunit, občanské společnosti, škol, podniků a jednotlivců.

⁽¹⁾ Síť řešení pro udržitelný rozvoj (SDSN), OSN, Six Transformations to achieve the Sustainable Development Goals (šest transformací pro dosažení cílů udržitelného rozvoje).

3. Potřeba spolupracovat s občanskou společností a občany v oblasti klimatu

3.1 Čelíme globální klimatické krizi. Vlády jednotlivých zemí zatím na stav klimatu nereagovaly dostačujícím způsobem a svět nesměruje ke splnění cíle Pařížské dohody a cílů udržitelného rozvoje. Mladí lidé účastníci se stávek proti změně klimatu a další subjekty z řad celé občanské společnosti důrazně vyzývají k přijetí mnohem ambicióznějších a naléhavějších opatření v oblasti klimatu. Subjekty s rozhodovací pravomocí, které podepsaly Agendu pro udržitelný rozvoj 2030 a Pařížskou dohodu, mají za úkol neprodleně se zabývat těmito požadavky, učinit odhodlaná a ambiciózní politická rozhodnutí a přijmout nový model inkluzivních opatření v oblasti klimatu, na nichž se budou aktivně podílet všechny zainteresované strany.

3.2 EHSV tedy podporuje požadavek, aby se Evropská unie zavázala k dosažení uhlíkové neutrality do roku 2050 a v souladu s tím upravila svůj cíl týkající se snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030⁽²⁾. EHSV očekává, že nové emisní cíle do roku 2030 budou stanoveny na základě důkladné analýzy a řádného posouzení dopadů. EHSV se rovněž domnívá, že existují jednoznačné důvody ke stanovení cíle snížit emise do roku 2030 minimálně o 55 %, aby tak EU mohla ze své strany reagovat na obrovskou celosvětovou potřebu omezit emise. Ve zprávě Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) z roku 2019 o nedostatečném úsilí při snižování emisí („Environment Emissions Gap Report“)⁽³⁾ se například uvádí, že má-li být dosaženo cíle 1,5 °C vytyčeného v Pařížské dohodě, je nutné stanovit na celosvětové úrovni podstatně ambicióznější cíl snížení emisí do roku 2030⁽⁴⁾.

3.3 Podle průzkumu Eurobarometr z roku 2019 vnímá 93 % občanů EU změnu klimatu jako závažný problém a 79 % jako velmi závažný problém. Převážná většina respondentů se domnívá, že je důležité, aby vláda jejich státu stanovila ambiciózní cíle zaměřené na zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů (92 % respondentů) a zlepšení energetické účinnosti (89 % respondentů).

3.4 Klimatický pakt musí využít energii evropských občanů k tomu, aby se do roku 2050 naplnila vize Zelené dohody pro Evropu, jež spočívá v prosperující a inkluzivní společnosti odolné vůči změnám klimatu a s oběhovým hospodářstvím s nulovými čistými emisemi. Zpráva Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) výslovně upozorňuje na potřebu „rychlých, dalekosáhlých a bezprecedentních změn ve všech oblastech společnosti“. Postupné změny nebudou stačit. Úzké zaměření na snížení emisí CO₂ je na místní úrovni kontraproduktivní, neboť omezuje angažovanost a uvažování a významně omezuje změny, které jsou zamýšleny a prováděny. Nyní je zapotřebí zásadní proměna hospodářských, sociálních a finančních systémů, která vyvolá exponenciální změnu v mírách dekarbonizace a posílí odolnost vůči změnám klimatu. Aby k tomu mohlo dojít, je zapotřebí podnětná, obecná a různorodá rétorika, která vysvětluje, proč se svět musí změnit.

3.5 Současná celosvětová krize způsobená pandemií COVID-19 ukázala, že vlády mohou přijmout radikální opatření ke zmírnění existenciální hrozby a občané jsou schopni přizpůsobit se, alespoň krátkodobě, novému omezenému životnímu stylu, který tato opatření ukládají. Důležité je, že komunity, podniky, sociální partneři a další nestátní subjekty zastávají klíčovou úlohu v reakci na pandemii, často určují potřeby a navrhují a provádějí opatření přiměřená situaci rychlejším, účinnějším a tvořivějším způsobem, než bylo možné v rámci přístupu vycházejícího shora.

3.6 Posun do další fáze reakce na COVID-19 představuje ohromnou příležitost a zároveň obrovské riziko. Hospodářská opatření a balíčky fiskálních opatření, jež mají podpořit a znovu nastartovat evropskou ekonomiku, musí zohlednit taxonomii EU pro udržitelné investice a přímo financovat subjekty, které jsou udržitelné nebo mají potenciál stát se udržitelnými a učinit závazky, jež budou podrobeny sledování, k bezodkladnému určení a provedení nezbytných změn.

(2) Zpravodajka Evropského parlamentu pro evropský právní rámec pro klima (COM(2020) 80) Jytte Guteland navrhuje, aby byl cíl Unie v oblasti klimatu pro rok 2030 zvýšen tak, aby mohlo být dosaženo 65 % snížení emisí ve srovnání s úrovní v roce 1990. Komise by proto měla do 30. června 2021 posoudit, jak by bylo třeba změnit právní předpisy Unie, kterými se dotčený vyšší cíl provádí.“

(3) Zpráva o nedostatečném úsilí při snižování emisí („Environment Emissions Gap Report“) z roku 2019.

(4) Ve zprávě Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) z roku 2019 o nedostatečném úsilí při snižování emisí („Emissions Gap Report 2019“) se uvádí, že má-li se globální oteplování omezit na 1,5 °C, je nutné, aby se celosvětové emise snižovaly o 7,6 % ročně, a to už od letošního roku. V přepočtu to pro EU znamená, že by do roku 2030 musela snížit emise o 68 %.

3.7 Závažné narušení způsobené onemocněním COVID-19, které vedlo k pozastavení uplatňování fiskálních pravidel, prokázalo, že je možný jiný pohled, když jsou v sázce lidské životy, ekonomika a zachování života na Zemi v takové podobě, v jaké jej známe. Víze sociálního pokroku, která je založena pouze na úsilí o zvyšování hrubého domácího produktu (HDP), nezahrnuje důležité prvky individuálního a společenského blahobytu a v dostatečné míře nezohledňuje environmentální a sociální aspekty. Proto je nutné učinit krok od ekonomiky založené na HDP k ekonomice blahobytu ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾.

3.8 Jedním způsobem, jak zlepšit ambice v oblasti klimatu, je vytvořit příznivé prostředí pro větší angažovanost nestátních subjektů, mezi něž patří nejrůznější typy podniků, včetně malých a středních podniků a mikropodniků, investoři, sociální partneři, družstva, města a regiony, odborové svazy, místní komunity a občanská sdružení, zemědělci, školy, náboženská sdružení, mládežnické organizace a jiné nevládní organizace.

3.9 Příznivé prostředí vyžaduje zásadní posun od konzultací a zapojení na základě přístupu „shora dolů“ ke spolunavrhování, spoluvytváření a posílení postavení. Standardní modely konzultací málokdy sahají nad rámec velmi úzkých, dobře zajištěných složek společnosti. Jednotlivcům, organizacím a podnikům, které mohou z transformační změny získat nejvíc a které k ní nejvíce přispívají, je třeba nabídnout skutečnou možnost účasti na rozhodování, pokud mají tomuto procesu věnovat čas a energii.

3.10 EHSV v roce 2018 vyzval, aby byl zahájen „evropský dialog o nestátních opatřeních v oblasti klimatu“ ⁽⁷⁾. Je třeba, aby účelem dialogu bylo nejen vyzdvihovat a prezentovat jednotlivá opatření, ale také reagovat na potřeby nestátních subjektů a podněcovat za tímto účelem vytváření nových partnerství mezi nestátními subjekty a různými úrovněmi správy, usnadňovat vzájemné učení, odbornou přípravu a vzájemné poradenství a usnadňovat přístup k financování.

3.11 EHSV navrhl ⁽⁸⁾, aby byl zaveden stálý občanský dialog, který bude povinnou součástí přípravy veškerých významných politických rozhodnutí a veškerých příslušných iniciativ na všech úrovních.

3.12 Komise prozatím tato doporučení ⁽⁹⁾ nezohlednila. Klimatický pakt umožňuje institucím úzce spolupracovat na vytvoření rámce pro zapojení občanské společnosti a občanů, který bude vycházet ze stávajících postupů konzultací, ale bude je přesahovat.

4. Využití stávajících postupů týkajících se zapojení občanské společnosti a občanů

4.1 Stávající příklady občanských shromáždění, občanských dialogů a podobných poradních postupů zapojení ⁽¹⁰⁾ na vnitrostátní, regionální a místní úrovni prokazují schopnost a touhu občanů převzít odpovědnost za řešení klimatické krize. Často se stává, že širší participativní přístupy (pokud jsou pečlivě vymezeny) vedou k významným výsledkům v oblasti udržitelnosti, aniž by byly výslovně zaměřeny na klimatickou krizi. Svědčí nejen o silné potřebě participativní demokracie a poptávce po ní, ale také o schopnosti vlád vytvářet takový prostor a podnikat politické kroky na základě jejich návrhů.

4.1.1 V roce 2019 se 150 náhodně vybraných francouzských občanů začalo zamýšlet nad touto otázkou: „Jak můžeme v duchu sociální spravedlnosti do roku 2030 snížit emise skleníkových plynů alespoň o 40 %?“ Zasedání tohoto občanského shromáždění se konají v Hospodářské a sociální radě Francie. Vláda má v plánu, že se veřejně vyjádří k návrhům a zveřejní předběžný časový plán pro jejich provedení ⁽¹¹⁾.

4.1.2 Shromáždění irských občanů, které bylo zřízeno v roce 2016, tvořilo 100 občanů, kteří byli náhodně zvoleni, aby zastupovali irské voliče. Jejich úkolem bylo projednat témata sahající od ústavního zákazu potratu po zajištění vedoucí pozice Irska v boji proti změně klimatu. Parlamentní výbor, který byl zřízen, aby rozvíjel doporučení shromáždění ohledně změny klimatu, se významnou měrou podílel na tvorbě zlomového akčního plánu Irska v oblasti klimatu zveřejněného v červnu 2019.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV Udržitelné hospodářství v souladu s našimi potřebami (Úř. věst. C 106, 31.3.2020, s. 1).

⁽⁶⁾ Ekonomie blahobytu – obor ekonomie, jehož cílem je vyhodnocovat hospodářské politiky s ohledem na jejich vliv na blahobyt společnosti. Vznikl ve 20. století jakožto přesně vymezený obor ekonomické teorie.

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV Zintenzivnění opatření nestátních subjektů v oblasti klimatu (Úř. věst. C 227, 28.6.2018, s. 35).

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV Dlouhodobá strategie EU v oblasti snižování emisí skleníkových plynů (Úř. věst. C 282, 20.8.2019, s. 51).

⁽⁹⁾ Návrhy byly uvedeny již ve stanovisku EHSV Vytvoření koalice mezi občanskou společností a orgány na nižší než celostátní úrovni správy s cílem splnit závazky Pařížské dohody (Úř. věst. C 389, 21.10.2016, s. 20).

⁽¹⁰⁾ <https://www.thersa.org/discover/publications-and-articles/rsa-blogs/2018/07/our-call-for-action-on-deliberative-democracy>.

⁽¹¹⁾ <https://www.conventioncitoyennepourleclimat.fr/en/>.

4.1.3 Ve dvou španělských významných městech byly zavedeny občanské dialogy a místní fóra za účelem podpory širšího zapojení občanů a organizací občanské společnosti do rozhodování o částech místního rozpočtu a do brainstormingu o budoucnosti města.

4.1.4 Rada mládeže pro změnu klimatu při ministerstvu pro otázky energetiky, zásobování a klimatu v Dánsku hodlá vnést nový způsob myšlení do politiky v oblasti klimatu a poskytnout ministroví náměty pro budoucí klimatická řešení.

4.1.5 Město Gdaňsk v Polsku uspořádalo tři občanská shromáždění na téma přizpůsobení se extrémním povětrnostním jevům, snížení znečištění ovzduší a zlepšení občanského zapojení.

4.1.6 Ve Finsku se v rámci první panelové diskuse občanů o udržitelném rozvoji setkalo přibližně 500 Finů, aby posoudili stav udržitelného rozvoje. Výsledky budou použity na podporu činnosti finské vlády a parlamentu v oblasti udržitelného rozvoje.

4.1.7 V Itálii předložili zástupci občanské společnosti po konferenci COP 25 legislativní návrh na zřízení občanského shromáždění po vzoru Francie. Podobný proces byl zahájen ve Spojeném království zřízením projektu „Climate Assembly UK: the path to net zero“ (Občanské shromáždění Spojeného království: cesta k čisté nule).

4.1.8 V italské Boloni obec vytvořila platformu „Civic Imagination Office“ (Úřad pro občanskou představivost) v rámci své širší snahy o opětovné zapojení občanů. Vzniklo šest „laboratorií“, které pořádají pravidelné akce zaměřené na vytváření vizí s využitím otevřeného prostoru a dalších nástrojů. Když se objeví důležité nápady na vypracování projektů, vytvoří obec „pakt“ s komunitou, aby zajistila jejich uskutečnění. Za posledních pět let bylo uzavřeno 500 paktů, které sahají od nových laviček na ulici po mnohem větší a ambicióznější projekty. Platforma se stala rovněž komunikačním kanálem, skrz který je organizováno participativní sestavování rozpočtu.

4.2 Mnohé další komunitně vedené iniciativy podněcují úsilí na místní úrovni o vytvoření udržitelnější budoucnosti, přičemž dosahují pozoruhodných a inspirujících úspěchů. Mimo jiné se jedná o „udržitelné čtvrti“ v Bruselu, místní síť Scottish Communities Climate Action Network (skotská síť komunit pro boj proti změně klimatu), která čítá asi 120 komunitních skupin, Coopérnico – družstvo pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů (RESCoop) v Portugalsku, a rovněž hnutí Transition, které je nyní aktivně zapojeno do úsilí o budování odolnosti na úrovni komunit ve více než 50 zemích, kde inspiruje lidi, aby změnili svůj způsob myšlení, jednání a bytí ve světě. Akční program „Communities for Future“ (Komunity pro budoucnost), který bude zahájen letos v létě, může pomoci se zajištěním institucionálního rámce pro účast veřejnosti.

4.3 Je nezbytné zapojit na evropské úrovni strukturovaným způsobem občanskou společnost a pro její účast na přípravě, provádění a monitorování politik a strategií zaměřených na dosažení klimatické neutrality by měl být stanoven jasný mandát.

4.3.1 Vícestranná platforma pro cíle udržitelného rozvoje zastávala důležitou úlohu, ale také ponechala prostor pro zlepšení, pokud jde o financování, četnost schůzí, odpovědnost za stanovení agendy, příležitosti pro širší debatu a zapojení a usnadnění pravidelnějších, transparentnějších a přístupnějších veřejných konzultací.

4.3.2 Evropská platforma zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství, kterou společně provozují EHSV a Komise, poskytuje prostor pro široké spektrum zúčastněných subjektů k výměně osvědčených postupů a nápadů a vytváření cenných sítí. Přenechání odpovědnosti za platformu zúčastněným subjektům je hlavním rozdílem oproti vícestranné platformě pro cíle udržitelného rozvoje a představuje postup, který je vhodné dodržovat.

4.4 Cílů Pařížské dohody se nepodaří dosáhnout, nebudou-li intenzivně zapojeni sociální partneři na všech úrovních, zejména pak v průmyslových odvětvích a sektorech, jichž se výrazně dotýká dekarbonizace a digitalizace. Provádění evropského pilíře sociálních práv spolu se Zelenou dohodou pro Evropu skýtá příležitost uskutečnit spravedlivou transformaci a zaměřit se při tom na cíl zajistit všem kvalitní pracovní místa. Sociální dialog, který probíhá mezi odborovými svazy a zaměstnavateli, je jednou z nejvhodnějších příležitostí ke zvyšování povědomí o klimatické krizi. Tyto subjekty mají určující význam pro to, aby bylo možné dosáhnout sociálně spravedlivé výrobní a obchodní transformace, kterou Zelená dohoda pro Evropu přináší. Tyto scénáře sahají od summitů o sociálním dialogu na evropské úrovni, přes přeshraniční dialog, který je zásadní pro posílení evropské sociální integrace, až po kolektivní smlouvy v konkrétních odvětvích a podnicích. Zapojení pracovníků tvoří nedílnou součást demokracie na pracovišti a umožňuje jim, aby se na svém pracovišti aktivně podíleli na přijímání rozhodnutí, která mohou pozitivně přispět k opatřením v oblasti klimatu.

4.5 Společenství Climate-KIC Evropského inovačního a technologického institutu (EIT) se zaměřuje na plánování, provádění a propojování podnikatelských pokusů a účinky projektů typu „deep demonstration“ na nástroje systémové změny. Společenství Climate-KIC institutu EIT má portfolio sestávající z pokusů zaměřených na zavedení nových způsobů uvažování, využití exponenciálních účinků nových technologií, sítí a síly komunit a usilování o učení, které je rychlejší než tempo změn⁽¹²⁾.

5. Učení na základě reakcí podniků

5.1 Inovacemi se rozumí přidání dalších kroků vývoje nových služeb a produktů na trhu nebo na veřejnosti, jež umožňují uspokojit opomíjené potřeby nebo řešit problémy, které v minulosti neexistovaly. Technologické inovace se zaměřují na technická hlediska produktu nebo služby. Sociálními inovacemi se rozumí nové sociální postupy, jež mají uspokojit sociální potřeby lépe než stávající řešení, přičemž vyplývají například z pracovních podmínek, vzdělávání, rozvoje komunit či zdravotnictví. Digitální technologie hrají důležitou úlohu v oblasti sociálních inovací prostřednictvím využívání informačních a komunikačních technologií, jako jsou online sítě a další digitální nástroje.

5.2 Proces systémových inovací by měl být k dispozici za dostupnou cenu všem zúčastněným subjektům, které se mají zapojit do společného navrhování řešení, jež budou hybnou silou potřebného přechodu k udržitelnosti. Finanční životaschopnost je základním předpokladem pro sociální soudržnost a uplatňování zásady „nikdo nezůstane opomenut“ v procesu provádění Zelené dohody pro Evropu. Z toho důvodu by aspekty systémové změny nesoucí znaky veřejného zájmu měly být financovány nebo dotovány z veřejných zdrojů, které umožní další využití soukromých finančních prostředků na investice v oblasti změny klimatu.

5.3 Mezi komunity, které úspěšně realizují systémové inovace, patří ty, jimž se výborně daří porozumět danému problému, shromáždit řešení a určit řešení na základě specifických potřeb a zdrojů různých míst a situací. Musíme dát evropským komunitám možnost získat tyto dovednosti a vytvořit příslušná příznivá prostředí pro větší angažovanost nestátních subjektů.

5.4 Naléhavě potřebujeme inovativní mechanismy financování, které zohlední potenciál a výzvy komunitně vedených systémových inovací a budou na ně reagovat, což vyžaduje flexibilní, klíčovou podporu, aby mohly být zřízeny a podporovány, a počáteční rizikový kapitál pro větší projekty, jakož i odborné poradenství a podporu. Klimatický pakt by mohl vytvářet nesmírně hodnotný prostředek, jímž by sociální inovátoři mohli poskytovat zpětnou vazbu ohledně politických a hospodářských překážek, které je blokují a znevýhodňují a které nezřídka činí velmi potřebné transformační projekty neproveditelnými.

5.5 Reakce podniků jsou velmi důležitým východiskem, jak dokládají tyto příklady:

- nadnárodní společnosti zaměřené na výrobu spotřebních oděvů, které podporují prodej použitého zboží jako recyklační strategii,
- poskytování odborného poradenství velkým výrobcům ropy a pojišťovnám, jež budou muset změnit zaměření své obchodní činnosti.

5.6 Zde jsou příklady významných reakcí z finančního sektoru:

- rozhodnutí investičních fondů neinvestovat do projektů, které nezohledňují klimatické proměnné,
- síť Network for Greening the Financial System (síť pro ekologizaci finančního systému), kterou zřídilo osm centrálních bank a orgánů dohledu pro účely ekologického financování.

⁽¹²⁾ Projekty „deep demonstration“ společenství Climate-KIC institutu EIT představují potenciální hospodářský „náskok v růstu“, na němž se podílí nejambicióznější evropské „vlastníci výzev“ (tvůrci politik), kteří nám pomohou pochopit jejich „problémový prostor“, a „designéři“, kteří zmapují systém a vytvoří portfolio „intervenčních pozic“.

6. Sdílení informací a povědomí veřejnosti o opatřeních v oblasti klimatu

6.1 Jsou zapotřebí přímé dialogy s občany za účelem zvýšení informovanosti o významu přechodu k udržitelnějším společnostem a zdravějším místním komunitám. Tyto dialogy mají největší přidanou hodnotu, když se pořádají na místní, regionální nebo vnitrostátní úrovni. Nicméně zásadní význam bude mít vedení, koordinace a podpora ze strany EU.

6.2 Mělo by být v prvé řadě na jednotlivých zemích, aby vytvořily takový systém předpisů v oblasti životního prostředí, který bude vycházet z jejich místních podmínek a potřeb a bude uzpůsoben udržitelnému rozvoji dané země. V tomto ohledu představuje důležitý aspekt uznání práv přírody⁽¹³⁾.

6.3 Jakékoli opatření na úrovni EU by mělo být navrhováno spolu s uživateli, přičemž by se mělo vycházet z participativního přístupu vyžadovaného na dalších úrovních stupních a zároveň tento přístup utvářet a podněcovat. Je třeba zajistit odborné znalosti a zdroje na podporu navrhování a usnadňování inovativních prostorů pro spolupráci, přesvědčivého vyprávění příběhů a využívání inovativních technologií. Pro úspěch klimatického paktu bude určující, zda budou dotčené komunity schopny stát se nejlepšími vyprávěči příběhů, jakými mohou být, uskutečnit transformovanou budoucnost, kterou prosazují, prozkoumat stávající potřeby a tužby a zajistit propojení s nimi a posílit schopnost lidí jednat.

6.4 Síť, která bude sloužit jako příznivé prostředí pro podporu opatření v oblasti klimatu, vyžaduje online platformu pro výměnu postupů a poznatků získaných na základě projektů a přístupů. Tato participativní platforma by mohla usnadňovat vzájemné učení a sdílení poradenství mezi subjekty, které jim pomůže překonávat regulační překážky. Mohla by stimulovat vzdělávání a inovace poskytováním internetových kurzů, webových seminářů a workshopů.

6.5 Uznání stávajících opatření a důvěryhodné informování o nich může být silným podnětem k přijetí opatření v oblasti klimatu. Finanční prostředky a další zdroje, odborná podpora a schopnost pomáhat při utváření rozhodnutí, která ovlivňují provedení těchto opatření, usnadní širší uplatnění osvědčených postupů.

6.6 Vyslanci pro opatření v oblasti klimatu by mohli být pověřeni usnadňováním spolupráce mezi větším počtem subjektů, stanovováním strategických/tematických priorit, pořádáním akcí a vytvářením pobídek k novým opatřením v oblasti klimatu.

6.7 Tito vyslanci klimatického paktu by mohli sloužit jako kontaktní osoby pro různá hospodářská odvětví. Rovněž je třeba jmenovat konkrétní vyslance pro mládež, místní komunity, města a regiony. Vyslanci na úrovni EU budou mít jinou úlohu než vyslanci na vnitrostátní/regionální/místní úrovni. Bude nutné zajistit koordinaci mezi různými úrovněmi.

6.8 Jmenování členů EHSV a VR vyslanci na úrovni EU pro volební obvody, které zastupují, bude vycházet z jejich rozsáhlých sítí mezi občanskou společností a místními a regionálními orgány a rovněž posílí spolupráci mezi poradními orgány a Komisí.

6.9 Například odborové svazy a podnikatelské organizace mají místní perspektivu a demokraticky zastupují pracovníky v různých odvětvích. Mají klíčový význam při utváření různých opatření, aby vyhovovala potřebám pracovníků a podniků, a při identifikování problémů. Vyslanci pro klima na různých úrovních v prostředí odborových svazů a podniků by mohli využít sílu sociálního dialogu, účinně posílit sdílení informací a podněcovat činnost v oblasti klimatu. Tato činnost vyžaduje institucionální prostředí, které je příznivé pro práva při práci.

6.10 Digitální transformace mění organizaci a způsob výroby podniků a mnoho malých a středních podniků bojuje s velmi vážnými nedostatky v rámci digitalizace. Mnoho pracovníků se obává dopadu digitalizace na jejich pracovní místa, který by mohl vést k rostoucí nezaměstnanosti a nerovnostem.

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV Diskusní dokument Směrování k udržitelné Evropě do roku 2030 (Úř. věst. C 14, 15.1.2020, s. 95); stanovisko EHSV Klimatická spravedlnost (Úř. věst. C 81, 2.3.2018, s. 22).

6.11 Za účelem „podpory financování a ekologických investic a zajištění spravedlivého přechodu“ v rámci Zelené dohody pro Evropu vypracovala Komise taxonomii pro stimulaci investic v osmi velkých hospodářských skupinách a 70 odvětvích činnosti, která výrazně změní jejich produkci a kvantitu a kvalitu jejich pracovních míst. V tomto dokumentu, který je základním kamenem investičního plánu pro Zelenou dohodu pro Evropu, je jen jediná zmínka o pracovních právech vyplývajících ze základních norem Mezinárodní organizace práce.

7. Vytváření skutečného a virtuálního prostoru pro výměnu názorů v oblasti klimatu

7.1 Klimatický pakt by měl občanům umožnit změnu systémů prostřednictvím průzkumu, pokusů a demonstračních projektů. Jsou zapotřebí programy v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, které pokrývají celé spektrum občanské společnosti, a další nestátní subjekty. Zásadně důležité je zlepšení znalostí týkajících se klimatické výzvy a jejího pochopení pomocí hlubšího a širšího vysvětlení a zlepšením kvality diskusí a konverzací o tomto problému mezi zúčastněnými subjekty.

7.2 Budou potřeba nástroje připravené k realizaci, jejichž účelem bude strukturovat a zvládnout problémy a využít příležitosti udržitelných inovací a transformací. Program Horizont 2020 Evropské komise vytvořil a otestoval mnoho takových nástrojů. Ve víceoborovém prostředí je třeba zaujmout přístup „učení se praxí prostřednictvím uplatňování nástrojů v případech jednotlivých uživatelů“.

7.3 Při mobilizaci klimatického paktu bude mít rozhodující význam řízení zúčastněných stran, víceúrovňová perspektiva, vytváření vizí a zpětné stanovení postupů a řízení specifických segmentů trhu. Účelem této struktury je zjednodušit postup řešení problémů vytvořením cesty pro systémové inovace v oblasti změny klimatu a provádění Zelené dohody pro Evropu.

7.4 Úspěšnost klimatického paktu bude částečně záviset na schopnosti podnikatelů a podniků získat financování prostřednictvím grantů z veřejných, dobročinných a soukromých zdrojů. Toto financování by mělo usilovat o řešení tržních selhání, která způsobují změnu klimatu, projevuje ochotu k disruptivní změně a může dosáhnout významného rozsahu. Vícestranný rámec financování EU – evropské a mezinárodní veřejné a soukromé fondy zaměřené na úkoly s ochotou pohánět systémovou změnu v oblastech zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se této změně – lze použít k mobilizaci miliard na inovační opatření v oblasti klimatu. Obecným cílem by mělo být získávat prostředky, zkušenosti a kapacity týkající se účelných výsledků v oblasti snižování emisí a zvýšené odolnosti vůči změnám klimatu, které mohou být znásobeny, aby urychlily změnu a přinesly naději. Klimatický pakt by měl uvítat zapojení vnitrostátního a mezinárodního finančního sektoru, včetně příslušných vícestranných a soukromých fondů. Kromě toho by měl daňový systém odrážet zásadu maximalizace a podpory ekonomiky blahobytu.

7.5 Rovněž je třeba zvážit začlenění fyzického a virtuálního prostoru pro výměnu názorů v oblasti klimatu do stávajících sdružení občanské společnosti, která budou komunikovat prostřednictvím platformy zainteresovaných stran klimatického paktu.

7.5.1 V pracovní oblasti by bylo vhodné zřídit střediska pro prognózy, analýzy a interpretace změn v oblasti práce, organizace a technologií, jež budou pokrývat osm taxonomických skupin a jichž se budou účastnit odborové svazy, zaměstnavatelé a správní orgány na úrovni Evropy a členských států, a to s materiální podporou Komise.

8. Budování kapacit v zájmu usnadnění iniciativ na místní úrovni

8.1 Je třeba jasně vymezit obecný rámec, aby se zabránilo nesouladu se Zelenou dohodou pro Evropu.

8.2 Mezi obecné problémy, které nejčastěji uvádějí subjekty občanské společnosti v souvislosti se zapojením do opatření v oblasti klimatu, patří nedostatečný přístup k financím, nedostatek odborných znalostí, nedostatek personálu a nedostatečné uznání⁽¹⁴⁾, jakož i absence konzistentní rétoriky ze strany EU a vlád jednotlivých států.

⁽¹⁴⁾ Studie EHSV.

8.3 Velký počet zúčastněných stran poukazuje na složité regulační a správní prostředí jakožto překážku bránící činnosti subjektů v oblasti klimatu. Organizace občanské společnosti a komunitně vedené iniciativy by mohly využívat úsilí o budování kapacit, které jim pomáhá orientovat se v regulačním a správním prostředí.

8.4 Poskytování materiální (technická pomoc, budování kapacit, financování atd.) a nemateriální (uznání, větší viditelnost atd.) podpory, jakož i usnadnění budování sítí a spojení s konkrétními politickými oblastmi a postupy, by měly být základní aspekty *platformy zainteresovaných stran evropského klimatického paktu*, jejímž cílem je podněcovat činnost v oblasti klimatu v terénu.

8.5 Nestátní subjekty mohou čelit nejrůznějším problémům s přístupem k financování svých iniciativ v oblasti klimatu, mezi něž patří: příliš vysoké požadavky na velikost projektu, neochota soukromých investorů financovat projekty, složité procesy a požadavky pro podávání žádostí o finanční prostředky a pro přístup k nim⁽¹⁵⁾. Další překážky zahrnují nedostatečné povědomí o možnostech financování opatření v oblasti klimatu, nedostatečná správní kapacita a technické znalosti v oblasti zajišťování financování, rozpočtová a regulační omezení, zajištění financovatelnosti potenciálních investic bankami, politická omezení a potíže při plnění příliš normativních kritérií způsobilosti pro unijní a mezinárodní fondy⁽¹⁶⁾.

8.6 EHSV navrhl zřízení fóra pro financování opatření v oblasti klimatu, které propojí klíčové zúčastněné subjekty, aby se zabývaly hlavními otázkami, identifikovaly překážky, navrhly řešení a stanovily nejučinnější mechanismy pro lepší rozdělování finančních prostředků v souladu se zásadou subsidiarity. V současné době je připravována studie⁽¹⁷⁾, jejímž účelem je navrhnout akční plán a v konečném důsledku zlepšit přístup nestátních subjektů působících v oblasti klimatu k financování.

9. Na cestě k platformě zainteresovaných stran evropského klimatického paktu

9.1 Vzhledem k pozitivním zkušenostem s Evropskou platformou zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství EHSV navrhuje zřídit podobnou platformu pro zainteresované strany evropského klimatického paktu.

9.2 Hlavními zásadami platformy budou inkluzivnost, transparentnost a skutečná účast a odpovědná úloha místních aktérů působících v oblasti klimatu.

9.3 EHSV žádá, aby byl přechod na udržitelné a uhlíkově neutrální hospodářství účinně využívající zdroje spravedlivé a aby neopomenul žádné domácnosti, komunity, regiony, odvětví a menšiny⁽¹⁸⁾. Platforma zainteresovaných stran evropského klimatického paktu by měla zahrnovat středisko pro přechod na klimatickou neutralitu, které bude sledovat provádění politiky EU v oblasti klimatu na vnitrostátní a regionální úrovni a bude shromažďovat údaje na podporu tvorby politik na všech úrovních.

9.4 EHSV podporuje organizování občanských shromáždění v členských státech, která budou informovat, inspirovat a posilovat porozumění a rovněž poskytovat poradenství v souvislosti s politikami v oblasti klimatu na všech úrovních správy. Platforma zainteresovaných stran evropského klimatického paktu by mohla propagovat stávající pozitivní zkušenosti a šířit pokyny a osvědčené postupy do zemí, regionů a měst, jež projeví zájem hostit podobná shromáždění.

9.5 Platforma zainteresovaných stran evropského klimatického paktu by mohla mít za úkol uspořádat občanské shromáždění na úrovni EU ve spolupráci s EHSV, VR a Evropským parlamentem a s podporou Komise.

9.6 Základním prvkem platformy bude budování kapacit a finanční centrum, které bude zajišťovat pokyny, informace a vzdělávání týkající se politik a strategií v oblasti klimatu a rovněž usnadňovat přístup k financování malých projektů. Centrum EU, jakož i vnitrostátní centra, lze zřídit ve spolupráci s místními a regionálními orgány.

⁽¹⁵⁾ Stanovisko EHSV Usnadnění přístupu nestátních subjektů k financování opatření v oblasti klimatu (Úř. věst. C 110, 22.3.2019, s. 14).

⁽¹⁶⁾ Rossi, L., Gancheva, M. a O'Brien, S., 2017.

⁽¹⁷⁾ Fórum pro financování opatření v oblasti klimatu – prováděcí pravidla a první úkoly, studie pro EHSV vypracovaná společností Milieu Consulting SPRL.

⁽¹⁸⁾ Stanovisko EHSV Při provádění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 nesmí být nikdo opomenut (Úř. věst. C 47, 11.2.2020, s. 30).

9.7 Internetová platforma zainteresovaných stran evropského klimatického paktu bude sloužit k vytváření prostoru pro sdílení informací a vědomostí, usnadnění budování sítí a vytváření závazků.

9.8 Platforma zúčastněných stran evropského klimatického paktu bude vyžadovat zřízení koordinační skupiny složené ze zástupců různých subjektů. Ke zvolení členů koordinační skupiny budou potřeba transparentní a jasná kritéria, aby zajistila inkluzivnost a reprezentativnost a zároveň zachovala účinnou správu struktury. Měly by být zastoupeny tyto zainteresované strany: orgány EU, občanská společnost, včetně podniků, odborových svazů, místních a regionálních orgánů, vědecké obce, zástupců finančního sektoru a mládeže. Zainteresované strany z řad orgánů a odvětví s menšími zdroji by měly mít k dispozici dostatečné prostředky potřebné k účasti a měly by se podílet na rozhodování.

V Bruselu dne 16. července 2020.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Luca JAHIER
